

Yttrande

Datum 2023-05-02

Dnr 1404-2023

Handläggare

Anna-Karin Rasmussen
Miljöprövningsenheten
anna-karin.rasmussen@havochvatten.se

Regeringen
Klimat- och näringslivsdepartementet

Yttrande över remiss av promemorian Tillfällig åtgärd för att underlätta försvarsövningar under särskilda förhållanden

Havs- och vattenmyndigheten har av regeringen beretts tillfälle att lämna synpunkter på promemorian om tillfällig åtgärd för att underlätta försvarsövningar under särskilda omständigheter. Myndigheten lämnar nedan följande yttrande.

Av 1 kap. 5 § miljöbalken framgår att regeringen får meddela föreskrifter för totalförsvaret som avviker från miljöbalken, dock inte inom sådant ämnesområde för vilket föreskrifter måste meddelas i lag. Havs- och vattenmyndigheten ifrågasätter inte behovet av att under ett år kunna genomföra militära övningar tillsammans med andra länder och att det då är nödvändigt med undantag från villkor och försiktighetsmått. Med stöd av bestämmelsen i 1 kap. 5 § miljöbalken är det emellertid inte möjligt att göra undantag från de skyldigheter som följer av EU:s bindande rättsakter.

Av promemorian framgår inte vilka villkor och försiktighetsmått som föreskrivits, eller som i de flesta fall föreskrivs, och som därmed kan komma att omfattas av undantaget. Den föreslagna bestämmelsen innehåller ingen begränsning i vilka villkor och försiktighetsmått som det är möjligt att göra undantag från. Det finns inte heller någon begränsning i tid för när tillståndet eller föreläggandet ska ha meddelats vilket innebär att bestämmelsen omfattar såväl befintliga verksamheter som sådana som kan komma att omfattas av ett tillstånd eller föreläggande som meddelas under den tid som undantaget gäller.

Havs- och vattenmyndigheten noterar att promemorians konsekvensanalys endast berör landbaserat buller och utsläpp till luft. Flera av de försvarsövningar som utförts under senare år har varit vattenanknutna. Då undantaget gäller samtliga villkor och försiktighetsmått som har meddelats och som kan komma att meddelas kan det inte uteslutas att undantaget även kan få inverkan på sådana villkor och försiktighetsmått som avser skydd av vattenmiljön.

I sammanhanget bör särskilt uppmärksammas att undervattenssprängningar vid militära övningar och ökad fartygstrafik kan medföra negativ påverkan på marina däggdjur och de livsmiljöer som

skyddas genom art- och habitatdirektivet.¹ Höga ljudnivåer, från till exempel sprängning under vatten, kan till exempel orsaka dödlig skada, permanenta hörselskador (PTS) eller tillfälliga hörselnedsättningar (TTS) hos tumlare vars Östersjöpopulation är akut hotad.

Undervattensbuller omfattas även av havsmiljödirektivet². I Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön (2012:18) tas störning av undervattensbuller upp.

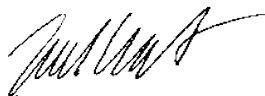
Miljö kvalitetsnormen för Nordsjön och Östersjön anger att mänskliga verksamheter inte ska orsaka skadligt impulsivt ljud i marina däggdjurs utbredningsområden under tidsperioder då djuren är känsliga för störning. Som framgår av artikel 3.2 i havsmiljödirektivet ska direktivet inte tillämpas på sådan verksamhet vars enda syfte är försvar eller nationell säkerhet.

Medlemsstaterna ska emellertid sträva efter att säkerställa att sådan verksamhet bedrivs på ett sätt som så långt det är rimligt och möjligt är förenligt med direktivets syften.

Ökad sjöfart och ökad användning av ammunition i sjöar som utgör råvattentäkter för kommunal vattenförsörjning kan även påverka vattenkvalitén. De råvattentäkter som också utgör vattenförekomster har ett särskilt skydd genom artikel 7 i vattendirektivet³. Som följd av det föreslagna undantagets omfattning kan det inte uteslutas att det kan få en inverkan på ytvattenförekomster i övrigt på sätt som inte är förenligt med vattendirektivet.

Sammantaget finns skäl att närmare utreda den föreslagna bestämmelsens konsekvenser för vattenmiljön. Beroende på resultatet från den konsekvensanalysen kan undantagets omfattning behöva inskränkas för att tillgodose ett tillräckligt skydd för vattenmiljön och ett uppfyllande av de skyldigheter som följer av nämnda direktiv.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Jakob Granit efter föredragning av utredaren Anna-Karin Rasmussen. I den slutliga handläggningen av ärendet har även avdelningschefen Johan Kling, enhetschefen Johan Stål och verksjuristen Fredrik Gustafsson medverkat.

Jakob Granit

Anna-Karin Rasmussen

¹ Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter

² Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/56/EG av den 17 juni 2008 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på havsmiljöpolitikens område (Ramdirektiv om en marin strategi)

³ Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område